

References

1. Bainazarova O. O. Rozrobka systemy pokaznykiv yakosti zahalnoi serednoi osvity na rehionalnomu rivni // Post Metodyka. – 2006. – №6 (70). – S.62–64.
2. Budanova L. H. Vyznachennia poniat «monitorynh» ta «monitorynh osvity» v suchasniy pedahohitsi // Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh. – 2014. – Vyp.34. – S.85–91.
3. Bulakh I. Ie. Monitorynh yakosti osvity. Kerivnyk doslidzhennia / I. Ie. Bulakh. – K., 2011. – 78 s.
4. Lukina T. Monitorynh yakosti osvity: teoriia i praktyka. – K.: Vyd. dim «Shkil. svit» Vyd. L. Halitsyna, 2006. – 128 s.
5. Lukina T. O. Derzhavne upravlinnia yakistiu zahalnoi serednoi osvity v Ukraini: Monohrafia. – K.: Vyd-vo NADU, 2004. – 292 s.
6. Monitorynh standartiv osvity / Za red. Alberta Taidzhymana i T. Nevilla Postlveita. – Lviv: Litopys, 2003. – 328 s.
7. Monitorynh yakosti osvity: svitovi dosiahnennia ta ukraïnski perspektyvy / Za zah. red. O. I. Lokshynoi – K.: «K.I.S.», 2004. – 128 s.
8. Serediuk N. Osvitni reformy: stavlennia molodi ta inshykh katehoriï naseleñnia / N. Serediuk // Monitorynh v osviti. – 2009. – №12 (41). – S.11–15.
9. Shevchenko N. Monitorynh ukraïnskoï osvity / N. Shevchenko, S. Klimova // Monitorynh v osviti. – 2009. – №7 (36) (14 (218)). – S.6–10.

Bushman I. A., PhD, Institute of higher education (Ukraine, Kyiv), bushman_irina@bigmir.net

The conception of monitoring in the scientific discourse

The state of the modern information society causes growth of the world geopolitical competition, which specifies the intense development of all spheres of public life. In this regard, the level of intellectual potential of any country, which is determined by quality of education, becomes an important prerequisite for economic and political independence of the state, the key to its competitiveness and ranking in the world. The analysis of the existing systems suggests different approaches to determining their contents. In addition, the international figures do not always meet the specific objectives and goals of reforming the education system of a country.

Keywords: monitoring, education, quality of education, education indicators.

Бушман И. А., кандидат философских наук, доцент, докторант, Институт высшего образования НАПН Украины (Украина, Киев), bushman_irina@bigmir.net

Понятие мониторинга в научном дискурсе

Осуществлен анализ системы качества образования и понятия «мониторинг». Анализ современных тенденций развития мониторинга качества образования свидетельствует о необходимости создания региональной системы показателей качества образования, как сбалансированной системы, с целью осуществления оценивания и сравнения состояния объекта в соответствии с определенными критериями для управления, текущей регуляции и дальнейшего прогнозирования развития системы образования на всех уровнях.

Ключевые слова: мониторинг, система образования, качество образования, показатели образования.

* * *

УДК 130.2.001.76

Кириленко К. М., кандидат философських наук, доцент, завідувач кафедри філософії, Київський національний університет культури і мистецтв (Україна, Київ), katerinasophia@ukr.net

ІННОВАЦІЙНА КУЛЬТУРА ТА ТЕОРІЯ ДІАЛОГУ КУЛЬТУР В. БІБЛЕРА

З'ясовуються сутнісні ознаки інноваційної культури, які пов'язані з глибинними характеристиками інновацій, що складають її основу. Базовою теорією для такого вивчення постає теорія діалогу культур, методологічним інструментарієм – діалоговий підхід. Інноваційна культура розглядається як діалогічно потрактований простір, що зреалізовує себе як діахронічно (в площині діалогу різних темпоральних зрізів культури), так і синхронічно (у площині різних картин світу, зокрема, мова йде про парадигму природничо-наукової та гуманітарної картини світу). Автор також прослідковує структурну схожість інновацій та діалогу, стверджує, що інновація має діалогову модель побудови. Вивчення інноваційної культури з позицій діалогової теорії є вкрай актуальним, оскільки розмови про інноваційну культуру набирають обертів у суспільстві, випереджаючи собою наукові студії, що здійснюються в даному напрямку. Такий ракурс вивчення має також значне практичне значення, оскільки розкриває істинний зміст очікуваного суспільством інновацій у різних сферах життя.

Ключові слова: інновація, діалог, діалогова будова інновації, інноваційна культура, інновація як культурний мем.

Термін інноваційна культура активно увійшов як в побутову мову, так і в науковий вжиток останніх років. Вперше він, за спостереженнями дослідників, [8] він був вжитий в документі, який прийняла Європейська Комісія в червні 1996 року, що отримав назву «Першочерговий план дій по поширенню інновацій в Європі» (The First Action Plan for Innovation in Europe), який став результатом обговорення підписаної 20.12.1995 р. «Зеленої книги по інноваціям у Європі» (Green Paper of Innovation in Europe). Першочерговий план дій по поширенню інновацій в Європі виокремив три напрямки діяльності: сприяння розвитку інноваційної культури; структурне сприяння інноваціям; налагодження поєднання досліджень та інновацій. Пріоритетним напрямом є сприяння розвитку інноваційної культури. Шляхами її розвитку названі: освіта та навчання, інкорпорація науковців у виробничий процес; пошук ефективних інновацій в економіці та суспільстві, в громадянському та державному секторі; пропагування ефективного менеджменту [10]. Термін інноваційна культура був утворений на основі терміну інновація, автором якого вважається Й. Шумпетер.

Нині можемо констатувати великий інтерес наукової спільноти до вивчення інноваційної культури в самих різноманітних галузях наукового знання. Говорять про інноваційну культуру в контексті тієї чи іншої сфери життєдіяльності людини, інноваційність якої вивчають, часто при цьому поняття інноваційної культури розглядають як синонім до терміну «інноваційна організаційна культура підприємства» [4]. Так, мова може йти про інноваційну культуру економіста, підприємця, банківського працівника, управлінця, працівника сфери культури тощо. Інноваційна культура постає шляхом модернізації суб'єктів самих різноманітних видів діяльності.

Одними з перших поняття інноваційної культури як складової інноваційної діяльності розпочали вивчати зарубіжні економісти Т. Давіла, Дж. Епштейн, Б. Санто, Г. Тренквіст, Р. Шелтон. Пізніше інноваційна культура зацікавила соціологів, зокрема, її вивченню присвячені праці Ю. Карпова, Б. Лісіна, В. Фокіна. Все частіше говорять про формування інноваційної культури в освітній галузі, і у закордонній: А. Герасимов, Л. Єлізарова, І. Логінов, Л. Холодкова, В. Чорнолес, – і у вітчизняній: О. Амагьєва, Н. Гавриш, О. Єфросініна, А. Кальянов, О. Козлова, Р. Міленкова, В. Носкова та ін. Зокрема, в дисертаційному дослідженні Л. Єлізарової розроблена модель формування інноваційної культури суб'єктів професійної освіти. Дослідження А. Поскрякова розкривають психологічний аспект формування інноваційної культури. Ряд науковців вказують на важливість розгляду інноваційної культури як складової загальної культури. На такому аспекті зроблений акцент у працях Е. Афанасьєва, Л. Борисова, В. Віненко, В. Вороніна, Р. Міленкової, В. Нестеренко, Л. Ордіної, Л. Сластьоніна, С. Щукіної та ін. Все частіше дослідники говорять про інноваційну культуру як про форму сучасної культури, що формується в наслідок всебічної реалізації світоглядно-методологічної настанови сучасності на оновлення. В такому вжитку інноваційна культура стає в один ряд з таким вже усталеним, хоч, подекуди і не до кінця визначеними поняттями, як: інформаційна культура та культура постіндустріального суспільства. Доктор філософських наук Б. К. Лісін зазначає: «Інноваційна культура є формою загальнолюдською

культури, новою історичною реальністю, що породжена усвідомленим прагненням суспільства до матеріального та духовного оновлення. Вона постає як вихідна передумова якісних змін в життєдіяльності людей та методологічна основа прогресу та гармонізації всіх сфер життєдіяльності суспільства» [7]. В. Балабанов вказує, що інноваційна культура – це особлива форма (чи різновид) загальнолюдської культури, яка є новою історичною реальністю. Ця реальність постала як реалізація прагнення суспільства до самооновлення (і духовного, і матеріального), вона є найважливішим соціально-психологічним фактором суспільного розвитку [1]. Схожі думки висловлювали такі вчені, як: О. Балабанов, А. Кальянов, О. Мірошніченко, А. Ніколаєва, В. Носков та ін.

Метою даної статті є з'ясування сутнісних ознак інноваційної культури, що пов'язані з глибинними характеристиками інновацій, які складають її основу. Базовою теорією для такого вивчення має стати теорія діалогу культур, методологічним інструментарієм – діалоговий підхід. Основоположними дослідженням в цьому напрямку є праці тих авторів, які вивчають інноваційну культуру, та теоретиків діалогового підходу у філософії. Даний ракурс вивчення є вкрай актуальним, оскільки розмови про інноваційну культуру набирають обертів у суспільстві, випереджаючи собою наукові студії, що здійснюються в даному напрямку. Вивчення інноваційної культури з позицій теорії діалогу культур має також значне практичне значення, оскільки розкриває істинний зміст орієнтованих суспільством інновацій у різних сферах життя.

Можемо виокремити два наскрізних підходи до розуміння інноваційної культури. Згідно першого з них, інноваційна культура є рисою сучасної культури, що передбачає готовність та здатність суспільства до інновацій у різних сферах: науці, управлінні, економіці, освіті, культурі і т. ін., – та методологічною основою гармонізації усіх сфер людської діяльності. (Бондарев В., Бочкарьова Т. і ін.). Згідно другого підходу, інноваційна культура є формою сучасної культури, яка виникла в результаті появи та еволюції інформаційного та постіндустріального суспільства, у якому інновації відіграють провідну роль. За такого розуміння терміну «інноваційна культура» остання є особливою формою сучасної культури, що формується нині, вона є одним з ракурсів існування суспільства знань.

Терміном «суспільство знань» від 70-х рр. XX ст. користуються науковці, переважно в США та Японії, для позначення наступного щаблю еволюційного розвитку суспільства, який прийде на заміну постіндустріальному суспільству. На 32-й Генеральній конференції ЮНЕСКО (Париж, 2003 р.) була прийнята рекомендація щодо використання терміну «суспільство знань» замість терміну «інформаційне суспільство» [9]. Стриженовою рисою суспільства знань є динамічний розвиток суспільства, який прогресує. Якщо концепція інформаційного суспільства ґрунтується на вивченні місця та ролі в суспільстві технічних інновацій, то концепція суспільства знань орієнтується на інновації в культурі, економіці, політиці, суспільстві. Інноваційність як налаштованість на інновації, відкритість до змін, до пошуку нових технологічних рішень в усіх сферах життя, до пошуку нових світоглядних наративів, – ключова ознака цієї культури.

Одразу постає ключове питання про сутнісну ознаку цих змін, про світоглядні принципи, на яких вони постають та про ідеї, які вони собою втілюють. Постає питання про глибинну сутність інновацій, бурхливий розвиток яких в різних сферах і відбувається в інноваційній культурі. «Інновації, – згідно Закону України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 – це новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоспроможні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери» [12].

Вивчення інновацій було предметом чисельних наукових розвідок. А. Поскряков зазначає, що, інновація є людською потребою і за своєю мотивацією виступає як нормальне природне явище [11]. Інновація є складовою суспільної системи, яка налаштована на перетворення з метою здійснення різних соціокультурних змін, вона є реалізацією творчості людини та показником готовності суспільства засвоювати результати цієї творчості. Б. Санто вважає, що інновація – це такий суспільний, технічний, економічний процес, який через практичне використання ідей і винаходів приводить до створення кращих за своїми властивостями виробів, технологій [13]. Д. Степаненко розглядає інновацію не лише як вдосконалені технології, але й як види продукції чи послуг, як рішення виробничого, адміністративного, фінансового, юридичного, комерційного чи іншого характеру [15].

Термін «інновація» слід відрізнити від терміну «новація». Остання є предметом інновації, яка, в свою чергу, є кінцевим результатом впровадження новації з метою отримання певного покращення; чи у вигляді товару, чи послуги, чи певного рішення. Не менш важливо термін «інновація» сприймати в дихотомії з традицією, оскільки саме таке порівняння розкриває глибинний зміст інновацій. «Інновації по своїй суті, – зазначає Б. Лісін, – перебувають у певному протиріччі із традиціями. Дозволити це протиріччя можна лише в тому випадку, якщо інновації виникають у надрах традиції, а ті є основою для творчого процесу як джерела інноваційної культури» [6, с. 49]. По суті, не використовуючи даного терміну, Лісін відзначає діалог як ґрунтовну характеристику інновації.

Для більш глибокого розуміння інновації та розкриття її суті слід скористатися теорією, що відома як теорія діалогу культур. Її основи були закладені у працях М. М. Бахтіна, автором концепції вважають В. С. Біблера, ідеї якого продовжили розробляти А. В. Ахутін, Л. М. Баткін, С. С. Неретіна, В. Л. Рабінович та ін. Від сер. 60-х рр. Біблер проводив теоретичні семінари, присвячені вивченню проблем філософії культури, які відбувалися спочатку у нього вдома, а від 1991 року стали офіційними в Російському державному гуманітарному університеті, де працював Біблер на той час. У 80-ті рр. Біблер створив цілісну концепцію шкільної освіти, яку назвав «школа діалогу культур», він проводив конференції, семінари, тренінги для вчителів, що працювали на базі цієї концепції, писав статті, друкував книги. Коли в часи перебудови виник клуб «Московська трибуна», Біблер активно пропагував на його засіданнях, а також в періодичних виданнях глибинний зв'язок сучасного плюралістичного суспільства з діалоговістю як рисою сучасної культури.

«В XX столітті феноменом культури – і в буденному його розумінні, і в глибинному сенсі все більше зсувається

в центр, в осереддя людського буття, пронизує ... всі вирішальні події життя і свідомості людей нашого століття. Тим самим феномен культури саме в ХХ ст. ... вперше може бути осягнутий в дійсній всезагальності, як основний предмет філософських роздумів» [2, с. 261], – зазначає філософ у своїй праці «Від науковчення до логіки культури». У ній він дає наступне визначення культури: «Культура є форма одночасного буття людей різних – минулих, сьогодишніх і майбутніх культур, форма діалогу та взаємопородження культур» [2, с. 289].

Діалог визначає глибинну сутність культури, яка будеться не за логікою прогресу, хоча така гегелівська модель її подачі також можлива, втім, репрезентативна не для розуміння суті культури, а з метою подачі цивілізаційного поступу, що супроводжує поступу культури. Культура постає як зустріч культур, як щоразу нове народження змістів, які виникають в полі такої зустрічі. «Культура – це набуття світу вперше» [2, с. 290] (В оригіналі автор використовує слово «изобретение», нами перекладене як «набуття»). Філософ вказує, що зустріч чи спілкування культур завжди мають часові виміри сучасності, суб'єкти ж такого діалогу можуть бути віддаленими в часі. Місцем проведення діалогу є твір чи подія: «твір – це форма спілкування індивідів в горизонті спілкування особистостей; форма спілкування особистостей як (потенційно) різних культур» [2, с. 289]. Культурні змісти народжуються, коли вже існуючі змісти зустрічаються. Все нове – це точка зустрічі раніше набутих змістів та форм, народження нових змістів і форм.

Інновація, яку, як ми вже з'ясували, не слід плутати з новацією, є різновидом такого місця зустрічі, потрактованого Біблером як твір. Глибинний зміст інновації – це її імпліцитний зв'язок з традицією, вона постає не як заперечення традиції, а як її продовження, як діалог з нею, постає як таке нововведення, що пройшло апробацію, що претендує на тиражування, а, значить, може претендувати на статус новоствореної традиції. Інновація – це втілення моделі зустрічі культур, про яку писав Біблер. Безперечно, інновація – це зміна, порушення звичних традицій і стереотипів, але це і є модель діалогового спілкування, коли учасники діалогу постають як рівноправні партнери. Поза сумнівом, інновація налаштована на впровадження, на тиражування, з часом вона інституалізується, вона також може стати традицією. Будь-яка традиція свого часу постає як інновація.

Аналогічні спостереження робить також П. Друкер. Дослідник зазначає наявність «трансчасового» зв'язку, який інновація у собі містить. У ній пропонується таке «нове», яке є не запереченням існуючого, а його вдосконаленням, трансформацією, видозміною. Крім того, інновація налаштована не на сьогодення, а на майбутнє; в ній неначе зустрічаються три часових виміри в одній горизонтальній площині. Друкер вважає, що інноваційна культура є комплексним впровадженням та всебічним засвоєнням новацій у різних сферах життєдіяльності на основі збереження в інноваційній системі динамічного єдності старого, сучасного і нового [3]. Інновація є настільки успішною, наскільки потужно в ній проявлена традиція. «Інноваційна діяльність завжди пов'язана з ризиком. Але якщо вона будеться не на припущеннях, а на тому, що вже відбулося (чи відбувається) ... ризик далеко не такий великий, яким він буває, якщо інноваційна діяльність відірвана від дійсності. Нові ідеї нині перестали

бути «прозорінням генія» – це важка та наполеглива праця» [3, с. 119–120].

В. Біблер про це пише так: «це життя мого духу в тілі буде дійсно безсмертним, завершеним і невичерпним, і індивідуально-неповторним лише в тій мірі, у якій цей (мій) твір виявився здатним зосереджувати та індивідуалізувати в собі всю культуру, цілісну культуру даної епохи, віднайшовши її – цієї культури єдиний, одиничний і – всеохопний художній образ, єдину, нерозв'язану моральну перипетію» [2, с. 293].

Теорія діалогу культур як утвердження зустрічі культур, що відбувається щоразу по-новому неповторно, у результаті якої народжуються нові змісти, критерієм живучості яких є глибина представлених у них основоположних моральних цінностей, – дає ключ до розуміння ще однієї фундаментальної риси інноваційної культури: творення її артефактами нових змістів, нових світоглядних постулатів. Шляхом, на якому відбувається така зустріч-творення є ще одне поле діалогу – діалог двох форм культур, що формують дві базові картини світу – гуманітарну та природничо-наукову.

Дослідники вказують на таку сутнісну ознаку інноваційної культури, як прагнення у її рамках до поєднання природничо-наукового знання (і ширше: природничо-наукової картини світу) і знання гуманітарного (і ширше: гуманітарної картини світу). Це поєднання розкриває синергетична теорія, яка вивчає саморозвиток систем різної етиології. Можемо принагідно згадати працю А. В. Світзинського «Синергетична концепція культури», що була надрукована у Луцьку 2008 року [14]. В ній автор відстоює думку про те, що синергетична єдність в культурі постає не лише як єдність природничого та гуманітарного знання, а ще й як єдність раціонального та позараціонального начал.

Діалогова теорія культури формулює певні світоглядні принципи, які зводяться до наступних тверджень: діалог є нормою існування культури; поле цього діалогу розгортається як в горизонтальній, так і у вертикальній площині. Суб'єктами цього діалогу є як окремі твори культури, так і цілі епохи. Поза цим діалогом існування культури не є можливим. (Біблер зазначає: «тут (в культурі – авт.) не можна сказати, що, наприклад, Софокл «знятий» Шекспіром, що оригінал Пікассо зробив не потрібним вперше відкритий оригінал Рембрандта. ... але й обов'язково навпаки: Софокл неможливий без Шекспіра; Софокл інакше, більш унікально розуміється і інакше формується у сполученні з Шекспіром» [2, с. 282]). Один із суб'єктів цього діалогу, кількість яких є принципово відкритим числовим рядом, завжди постає із потенційно майбутнього. Діалог в культурі завжди передбачає спілкування з тим, що тільки формується, спілкування з метою його формування. «Культура – це спілкування, в якому – завжди – один із полюсів тільки уявляється. Автор проектує своїм твором майбутнього читача», – пише В. Біблер [2, с. 296].

На цих світоглядних принципах і постає інноваційна культура як діалогічно потрактований простір. Але зв'язки інноваційної культури та діалогової теорії культури мають більш глибокі корені. Можемо прослідкувати структурну схожість інновації та діалогу, іншими словами – інновація має діалогову модель побудови.

Діалог – це поле комунікації, що простягається як в діахронічній площині (вертикально, між епохами та

їх представниками; напрямки здійснення комунікації можуть бути при цьому взаємно оберненими), так і в синхронічній площині (горизонтально, між різними авторами, їх творами, різними концепціями та теоріями). (В інновації досягнення минулого завжди мають місце, так само має місце новий досвід їх застосування, діалектична єдність традиції та новації і створює неповторність певної інновації). В діалозі, який є місцем зустрічі культур, завжди присутнє сучасне, яке й ініціює цей діалог, ініціює з метою екстраполяції в майбутнє нових смислів та ідей. (Інновація завжди є відповіддю на запити, що виникають в певному часі. Вона дивиться поглядом у майбутнє). Сучасне в діалозі постає не як вершина раніше існуючого, діалог відмовляється від ієрархічності та тоталітаризму мислення. Діалог завжди є живим полем комунікації, щоразу по-новому народженим змістом. Навіть, якщо учасниками діалогу є одні й ті ж самі суб'єкти, які проговорюють одну й ту ж саму тему, зміст комунікації буде різним. Особливістю діалогу є його принципова не повторюваність у всій множині можливих конотативних та денотативних змістів. (Інновація також є тим неповторним досвідом та вмінням засвоєння новації, який представлений саме в певній інновації, який є унікальним та неповторним. Засвоєння чи тиражування інновації цей аспект її будови не знімає собою). Метою діалогу ніколи не є визначення того, хто є кращим, сильнішим чи переконливішим; діалог не є дуеллю. Діалог передбачає встановлення рівноправних стосунків між його учасниками. Метою діалогу є задоволення учасників діалогу від комунікації як такої, отримання відчуття буттєвої повноти, долання відчуття самотності, «закинутості у світ», покинутості іншими тощо. Учасники діалогу мають на меті отримання насолоди від комунікації з іншим, який постає так само носієм думок та емоцій, як і я сам. Метою діалогу є процес, а не результат комунікації. В процесі діалогу встановлюється середовище довіри, розкріпаченості, яке сприяє «актуалізації» особистості, в традиції тлумачення даного терміну гуманістичною психологією (Роджер, Маслоу) (Інновація ніколи не переслідує агресивних та тоталітарних щодо інших інновацій цілей, вона претендує на власне місце, позиціонує його як конкуренто спроможне). Діалог має багаторівневу структуру, він зреалізовується водночас і на вербальному, і на візуальному, і на тактильному, і на емоційному, і на понятійному рівнях, він може бути потрактований як поверхнево, так і на глибинному рівні. (Інновація так само має глибинну структуру: вона є результатом соціалізації наукових доробок, але її зміст, а також практичне застосування може бути максимально спрощеним). В діалозі (як і в інновації) завжди знаходить своє конкретне втілення ментальність епохи, культури, нації, індивіда, все, що потенційно закладене в суб'єкті діалогу, в самому діалозі, учасником якого він є, проявляється. І навіть більше, діалог не лише поширює одиниці культурної інформації, так звані меми, він сам є таким мемом. «Культура, – писав В. С. Біблер, – це особлива форма спілкування і одночасного буття людей минулих, нинішніх та майбутніх культур. Саме в контексті культури індивіди можуть спілкуватися та жити в горизонті особистості, в горизонті спілкування особистостей» [2, с. 292]).

Предметом подальшого вивчення науковців, на наше переконання, має стати аналіз інновації та діалогу (і як

структурної моделі інновації, і як механізму співіснування інновацій) у якості мемів, що стають домінуючими в сучасній культурі. (Мемами прийнято позначати одиниці культурної ініціації (Р. Докінз); комплексні ідеї, які втілюються в певні конкретні та запам'ятовувані елементи (Р. Денет); структурні одиниці культурної спадковості, аналогічні «генам» (Плоткін); одиницю мислення тощо).

Діалогова структура інновації та діалогова сутність інноваційної культури є не лише розкриттям теоретичних аспектів їх вивчення. Це окреслення шляху до створення сприятливого інноваційного клімату як в певній виробничій сфері, так і в культурі загалом. Інноваційний клімат слід тлумачити не лише як створення сприятливого до інновацій певного конкретного середовища, але й як формування інноваційного мислення та інноваційного культурного поля. Інноваційне культурне поле – це шлях до формування нових світоглядних принципів, нової культурної парадигми сучасності, що має проторити свій шлях в суспільстві знань, визначивши як можливості застосування цих знань, так і стримуючі важелі цього застосування; визначивши можливості співіснування в рамках одного великого діалогового поля різних (світоглядно, цивілізаційно, ментально, релігійно тощо) суб'єктів. Складний та напружений сучасний світ потребує інновацій та інноваційних рішень як на виробництві та в економіці, так і в культурі, політиці, громадянському секторі. Віднайти ці інновації можливо лише в діалоговому вікні, відкритому та прозорому. Множина буттєвих змістів та імовірнісних потенцій майбутнього мають зусиллями інноваційно зорієнтованої особистості розпочати формування діалогічно побудованого середовища, налаштованого на творення інновацій, що побудують дорогу у майбутнє.

Список використаних джерел

1. Балабанов В. О. До проблеми формування інноваційної культури суспільства / В. О. Балабанов // XXI століття: Альтернативні моделі розвитку суспільства. Третя світова теорія: матеріали Третьої Міжнародної науково-технічної конференції, 21–22 травня 2004 року. – Частина 1 / ред. Г. П. Балабанова. – К.: Фенікс, 2004. – С.388–391.
2. Библер В. С. От наукоучения – к логике культуры: Два философских введения в двадцать первый век. – М.: Политиздат, 1990. – 413 с.
3. Друкер П. Ф. Задачи менеджмента в XXI веке: пер. с англ. / П. Ф. Друкер. – Москва: Вильямс, 2007. – 235 с.
4. Зубенко В. В. Инновационная культура в системе организационной культуры предприятия. – Режим доступу: http://pk.napks.ru/library/compilations_vak/eiu/2007/4_5/p_93_97.pdf
5. Коюда О. П. Инновационная культура та її характерні особливості / О. П. Коюда, О. А. Небилиця // Проблеми науки. – 2009. – №7. – С.15–20.
6. Лисин Б. К. Инновационная культура / Б. К. Лисин // Инновации. – 2008. – №10. – С.49–53.
7. Лисин Б. К. Инновационная культура. – Режим доступу: <http://transfer.eltech.ru/innov/archive.nsf/0d592545e5d69ff3c32568fe00319ec1/c019257aef127dac32577dc00493038?OpenDocument>
8. Любина О. Н. Современные подходы к определению инновационной культуры общества. – Режим доступу: http://www.zpu-journal.ru/e-zpu/2012/6/Liubina_Innovative-Culture/
9. От информационного общества – к обществам знания. ЮНЕСКО // Всемирный саммит по информационному обществу: Информационное издание / Сост. Е. И. Кузьмин, В. Р. Фирсов. – СПб., 2004. – С.82–84.
10. Першочерговий план дій по поширенню інновацій в Європі. – Режим доступу: <http://cordis.europa.eu/documents/documentlibrary/21926641EN6.pdf>
11. Поскряков А. А. Инноватика: наука и учебный предмет / А. А. Поскряков // Науч. сессия МИФИ–98: сб. науч. тр. – Москва, 1998. – Ч.1.

12. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/40-15>

13. Санто Б. Інновація як средство економічного розвитку: пер. с венг. / Б. Санто; общ. ред. и вступ. ст. Б. В. Сазонова. – Москва: Прогресс, 1990. – 295 с.

14. Світзинський А. В. Синергетична концепція культури / А. В. Світзинський. – Луцьк, 2008. – 698 с.

15. Степаненко Д. М. Классификация инноваций и ее стандартизация / Д. М. Степаненко // Инновации. – 2004. – №7. – С.77–79.

References

1. Balabanov V. O. Do problemy formuvannya innovacijnoi kul'tury suspil'stva / V. O. Balabanov // XXI stolittja: Al'ternatyvni modeli rozvytku suspil'stva. Tretja svitova teorija: materialy Tret'oi' Mizhnarodnoi' naukovо-tehnicnoi' konferencii', 21–22 travnja 2004 roku. – Chastyna 1 / red. G. P. Balabanova. – K.: Feniks, 2004. – S.388–391.

2. Bibler V. S. Ot naukouchenija – k logike kul'tury: Dva filosofskih vvedenija v dvadcat' pervyj vek. – M.: Politizdat, 1990. – 413 s.

3. Druker P. F. Zadachi menedzhmenta v XXI veke: per. s angl. / P. F. Druker. – Moskva: Vil'jams, 2007. – 235 s.

4. Zubenko V. V. Innovacionnaja kul'tura v sisteme organizacionnoj kul'tury predprijatija. – Rezhym dostupu: http://pk.napks.ru/library/compilations_vak/eiu/2007/4_5/p_93_97.pdf

5. Kojuda O. P. Innovacijna kul'tura ta i'i' harakterni osoblyvosti / O. P. Kojuda, O. A. Nebylycja // Problemy nauky. – 2009. – №7. – S.15–20.

6. Lisin B. K. Innovacionnaja kul'tura / B. K. Lisin // Innovacii. – 2008. – №10. – S.49–53.

7. Lisin B. K. Innovacionnaja kul'tura. – Rezhym dostupu: <http://transfer.eltech.ru/innov/archive.nsf/0d592545e5d69f3c32568fe00319ec1/c019257aefc127dac32577dc00493038?OpenDocument>

8. Ljubina O. N. Sovremennye podhody k opredeleniju innovacionnoj kul'tury obshhestva. – Rezhym dostupu: http://www.zpu-journal.ru/e-zpu/2012/6/Ljubina_Innovative-Culture/

9. Ot informacionnogo obshhestva – k obshhestvam znanija. JuNESKO // Vsemirnyj sammit po informacionnomu obshhestvu: Informacionnoe izdanie / Sost. E. I. Kuz'min, V. R. Firsov. – SPb., 2004. – S.82–84.

10. Pershohergovij plan dij po poshyrennju innovacij v Jevropi. – Rezhym dostupu: <http://cordis.europa.eu/documents/documentlibrary/21926641EN6.pdf>

11. Poskrjakov A. A. Innovatika: nauka i uchebnyj predmet / A. A. Poskrjakov // Nauch. sessija MIFI-98: sb. nauch. tr. – Moskva, 1998. – Ch.1.

12. Pro innovacijnu dijaln'nist': Zakon Ukrai'ny vid 04.07.2002. – Rezhym dostupu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/40-15>

13. Santo B. Innovacija kak sredstvo jekonomicheskogo razvitija: per. s veng. / B. Santo; obshh. red. i vstup. st. B. V. Sazonova. – Moskva: Progress, 1990. – 295 s.

14. Svitzyns'kyj A. V. Synergetychna koncepcija kul'tury / A. V. Svitzyns'kyj. – Luc'k, 2008. – 698 s.

15. Stepanenko D. M. Klassifikacija innovacij i ee standartizacija / D. M. Stepanenko // Innovacii. – 2004. – №7. – S.77–79.

Kyrylenko K. M., PhD, associate professor, the Head of the Department of Philosophy of Kyiv National University of Culture and Arts (Ukraine, Kyiv), katerinasophia@ukr.net

Innovative culture and V. Bibler's dialogue conception of culture

The author clarifies the essential features of innovative culture related to the characteristics of innovations that constitute its foundation. The basic theory for this study is the dialogue conception of culture, methodological tools are interactive approach. An innovative culture is considered as dialogically interpreted space that implements itself diachronically (as a dialogue between different temporal slices of culture) and synchronically (as different pictures of the world, in particular, as the paradigm of natural and scientific and humanitarian world view). The author also traces the structural similarity of innovation and dialogue, argues that innovation has interactive model of construction. The study of the innovative culture from the standpoint of the dialogue conception is extremely important, because conversation about innovative culture is gaining momentum outrunning other scientific studies carried out in this direction. Such aspect of studying also has significant practical importance because it reveals the true meaning of innovation expected by society in various spheres of life.

Keywords: innovation, dialogue, interactive construction of innovation, innovative culture, innovation as a cultural meme.

Kyrylenko E. M., кандидат философских наук, доцент, заведующая кафедрой философии, Киевский национальный университет культуры и искусств (Украина, Киев), katerinasophia@ukr.net

Иновационная культура и теория диалога культур В. Библера

Выяснены сущностные характеристики иновационной культуры, которые связаны с глубинными особенностями инноваций, составляющих ее основу. Базовой теорией для такого изучения является теория диалога культур, методологическим инструментарием – диалоговый подход. Иновационная культура рассматривается как диалогически воспринятое пространство, которое реализовывает себя как диахронически (в плоскости диалога различных темпоральных срезов культуры), так и синхронически (в плоскости различных картин мира, в частности, речь идет о парадигме естественнонаучной и гуманитарной картины мира). Автор также прослеживает структурное сходство инновации и диалога, утверждает, что инновация имеет диалоговую модель построения. Изучение иновационной культуры с позиций диалоговой теории является крайне актуальным, поскольку разговоры об иновационной культуре набирают обороты в обществе, опережая собой научные исследования, осуществляемые в данном направлении. Такой ракурс изучения имеет также значительное практическое значение, поскольку раскрывает истинный смысл ожидаемых обществом инноваций в различных сферах жизни.

Ключевые слова: инновация, диалог, диалоговое строение инновации, иновационная культура, инновация как культурный мэм.

* * *

УДК 165.7

Комаха Л. Г., кандидат філософських наук, доцент кафедри логіки, Київський національний університет ім. Тараса Шевченка (Україна, Київ), ilin_vv@ukr.net

ОСОБЛИВОСТІ «РАДИКАЛЬНОГО ПЕРЕКЛАДУ» В ПРАГМАТИЧНОМУ АНАЛІЗІЗМІ У. КУАЙНА: АРГУМЕНТ «НЕВИЗНАЧЕНОСТІ»

Досліджуються особливості аргументації У. Куайна в його концепції «прагматичного аналітизму». Аналізуються «смісл», «мова», «слово», «поведінка» в ситуації невизначеності правил перекладу, їх релятивність. Показано аргументацію філософа проти «семантичного платонізму», що пов'язано з принципом «невизначеності» перекладу і відходом від конотатів.

Ключові слова: прагматичний аналітизм, аргумент, смісл, референція, лінгвіст, мова, переклад.

Теорія аргументації знаходить конструктивне оприявлення в логіці наукового пізнання кожної епохи. Але особливо плідною вона постає в нових областях науки, філософії і методології. Орієнтація сучасних філософських дискурсів і методологічних рефлексій на подолання ірраціоналізму та суб'єктивізму, обґрунтування доцільності зміни наукових теорій закономірно обумовлює розвиток аргументації. Для логіки наукового пізнання важливим постає завдання виявлення нових способів аргументації в напрямках філософії, які здійснили важливий вплив на розвиток сучасної культури мислення.

Впродовж майже всього ХХ століття в полі уваги вчених–теоретиків перебувала філософія неопозитивізму і постпозитивізму (філософія науки). Їх логіка і аргументи стають більш зрозумілими, якщо враховувати виключно уважне відношення до основ науки. Дану традицію, яка заслуговує всебічної підтримки, з ентузіазмом підтримав американський філософ–аналітик Уїллард Куайн. В його інтерпретації європейський нео– і постпозитивізм одержали досить специфічний, а саме прагматичний образ. В результаті філософія науки набула прагматичного «відтінку». Наслідки цього явища виявилися досить неоднозначними, що пояснюється актуальністю прагматичного підходу насамперед для гуманітарних, а не для інших наук, в тому числі для природознавства. В концепції У. Куайна інтерес